

HENRI DE JONGH: NIEUWE VONDSTEN

door Huber van Werkhoven

Tweemaal eerder kon men in Hertogpost lezen over de belevenissen van Henri de Jongh. De eerste keer vormde de perfin E. J. de aanleiding. Deze gebruikte hij voor de correspondentie vanuit zijn manufacturenhandel aan de Bossche Markt, later aan de Binnenrotte te Rotterdam. De tweede keer ging het over de ontdekking naar aanleiding van een briefkaart uit Belgrado, dat Henri de Jongh filatelist bleek te zijn. En in die hoedanigheid een hoofdrol speelde bij de postzegeltentoonstelling in 1895 in het Concertgebouw te 's-Hertogenbosch. Ik eindigde toen met de belofte dat, mocht ik in de toekomst verdere bijzonderheden aantreffen over de filatelistische carrière van Henri de Jongh, ik daarvan melding zou maken.

Na enig speurwerk en een portie geluk wil ik u gaarne deelgenoot maken van enkele nieuwe ontdekkingen. Deze onthullen interessante facetten en laten eens te meer zien dat Henri de Jongh een veelzijdig man is geweest.

1896 Internationale postzegeltentoonstelling te 's Gravenhage

Een jaar na het succes van de postzegeltentoonstelling in 1895 te 's-Hertogenbosch durfde de Afdeling 's Gravenhage van de Nederlandse Vereniging van Postzegelverzamelaars (NVPV) het aan, voor het eerst in haar bestaan een tentoonstelling te organiseren. Het initiatief stuitte op grote scepsis. J.B. Robert was voorzitter van het comité en van de jury. Tijdens zijn openingstoespraak sprak hij de hoop en het vertrouwen uit, dat de tentoonstelling *'U allen tot genot en leering zij; dat zij vele blinden moge ziende maken, en vele spotters moge genezen; dat zij de toewijding van leden en belangstellenden moge verhoogen en, door velen te bekeeren, moge bijdragen tot den verderen bloei der Afdeeling en der Vereeniging.'*

Kort na de tentoonstelling van 1895 was ook de 's-Hertogenbossche Club van Postzegelverzamelaars toegetroten tot de NVPV. De Bossche zakenman Henri de Jongh, 35 jaar jong en vol van energie, wilde nu ook in Den Haag prominent aanwezig zijn. Hij stelde tentoon in maar liefst vier afdelingen. In de afdeling 'Verzameling Postzegels van één land' toonde hij *'cartons met Engeland, Portugal en Oud-Italiaansche Staten. Engeland, o. a. naar plaatnummer verzameld, een "reconstructed" blad naar de hoekletters (zie afb. 5 op pag. 17), vier Mulready's; Portugal compleet, doch de zegels der 1e Emissie 50 en 100 reis in zeer slechten staat.'* Aldus het verslag in het Ned. Tijdschrift voor Postzegelkunde.

Veel publieke aandacht trok de inzending van Henri de Jongh in een andere afdeling. Deze bevatte *'o. a. verschillende curiositeiten, als een briefkaart gemaakt*

Afb. 1: Henri de Jongh ca. 1930.

van een lucifersdoosje, een brief gefrankeerd met 3 zegels Nederland "specimen", aangetekend zonder eenige bemerking verzonden.'

Hij stelde voorts 76 bladen tentoon met 'poststukken van Nederland', waarbij 'vele zeldzame stukken. Deze inzending was belangrijk, omdat zij verschillende stukken bevatte, die wel is waar niet onder poststukken gerekend worden, doch hiermede in nauw verband staan.'

Ten slotte toonde hij nog 12 bladen met 'Proeven van Nederland en Koloniën'.

Henri de Jongh oogstte een 4^e prijs en drie 2^e prijzen.

De organisatoren van de tentoonstelling waren na afloop tevreden met het resultaat: 'Een buitengewoon druk bezoek viel de Tentoonstelling ten deel, somtijds zoo dat men staart moest maken. Meer dan 2000 personen genoten van de vele schoonheden en zeldzaamheden tentoongespreid.' Op vrijdag 17 juli vond een vriendschappelijke feestmaaltijd plaats, aangeboden aan de H.H. Juryleden. 'Aan de rij der toosten kwam bijna geen einde.'

Opmerkelijk is de laatste zin in het juryrapport: 'Het heeft de aandacht der Jury niet ontgaan dat in vele verzamelingen valsche zegels voorkwamen, ja dat het zelfs een zeldzaamheid was geen valsche zegels in eene inzending aan te treffen.'

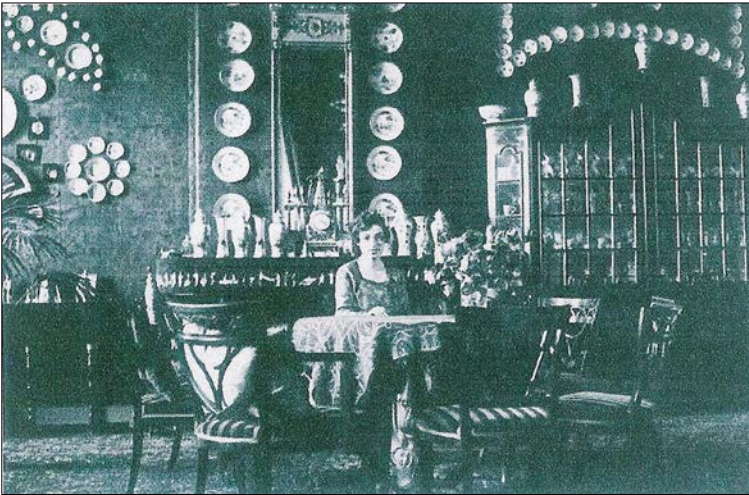
1907 de Invitatie-tentoonstelling

Vermoedelijk was het resultaat van de tentoonstelling in 1896 niet wat Henri de Jongh er van had gehoopt en verwacht. Jarenlang liet hij de postzegel-tentoonstellingen aan zich voorbijgaan. In 1906 verhuisde hij naar Den Haag. In die stad nam hij in augustus 1907 nog eenmaal deel aan 'de Invitatie-tentoonstelling van den 2^{en} Nederlandschen Philatelistendag'. Het was bij die

gelegenheid dat een dronk werd uitgebracht op de Heer Rijkhoek als 'vader' van de Philatelistendagen (vgl. Hertogpost, maart 2013).

Het Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde plaatste een enigszins neerbuigende bespreking van de inzending van Henri de Jongh: *'Keurig was de speciaal-verzameling Engeland van den Heer H. de Jongh. Zeer velen bewonderden de uit gebruikte zegels saamgestelde platen. Een heel aardige en niet te kostbare bezigheid, die ik zeer aanraad. Men begrijpt niet het leerzame ervan, zoolang men het niet zelf beproefde, en tevens, welke bijzonderheden men ontdekt. Hetzelfde geldt ook voor afstempelingen op zegels. Het "zoeken" leert, en doet tevens "vinden".'*

Je zou kunnen betwijfelen of Henri de Jongh, inmiddels een succesvolle en gefortuneerde joodse zakenman (afb. 2), zich nog thuis voelde in het kleine, elitaire en nogal benauwde wereldje van de Haagse filatelie. Zijn naam komt niet voor op de lijst van deelnemers aan de Philatelistendag zelf. Ook een eventuele deelname van hem aan latere tentoonstellingen, na die van 1907, heb ik niet kunnen ontdekken.

Afb. 2: Salon in het pand Muzenstraat 37 te Den Haag, de woning van Henri de Jongh.

Een briefkaart uit 1889

Toen ik niet lang geleden mijn verzameling Bossche poststukken doorliep, zoekend naar wat eventueel van pas kon komen in mijn nieuwe verzamelgebied, 'Het gebruik van de rode 1 cent Van Krimpen', kwam ik geheel onverwacht een briefkaart tegen die Henri de Jongh op 17 maart 1889 had verstuurd naar een adres in Parijs. Wat een vondst! Door middel van deze kaart leerde ik twee aspecten kennen van Henri de Jongh die nieuw voor mij waren (afb. 3).

pour vous rendre service.
 Monsieur Victor Robert.
 Ayez la bonté de m'envoyer
 un bon assortiment de vos
 timbres avec l'edoumpte.
 Surtout des colonies françaises.
 Je pourrai placer beaucoup de timbres
 chez mes amis, si pas pris sont avan.
 A vous.
 Je suis membre de la société d'Amst^{er}
 No. 27. A vous pouvez prendre là des
 références. Votre dévoué
 Paris-le-d^u - 17/3 89.
 Bewi de Jongh

Afb. 3: Briefkaart van Henri de Jong aan Victor Robert d. d. 17 maart 1889.

Allereerst bleek uit de tekst dat De Jongh niet alleen handelde in manufacturen, maar tevens in postzegels. De geadresseerde, Victor Robert, was eigenaar

van een grote postzegelfirma in Parijs (afb. 4). Het eerste deel van de tekst luidt: *'Wees zo goed mij een goede sortering van uw zegels te zenden met het disconto. Vooral Franse koloniën. Ik kan veel zegels afzetten bij mijn vrienden, indien uw prijzen voordelig zijn. (Franco tegen franco.)'*

De tekst gaat verder: *'Ik ben lid van de "société d'amitié du No. 27" (= genootschap van vriendschap van nr. 27) en u kunt daar referenties vragen. Uw toegewijde Henri de Jongh.'*

Wat zou dat nou in hemelsnaam zijn, die 'société d'amitié'?, vroeg ik me af. Een of ander filatelisten clubje? Ik moest en zou het weten. Een postzegel-vriend die in Frankrijk woont, informeerde voor mij bij de voorzitter van de Franse Academie voor Filatelie. Deze hooggeplaatste en zeergeleerde persoon had er echter nooit van gehoord.

Vrijmetselaar

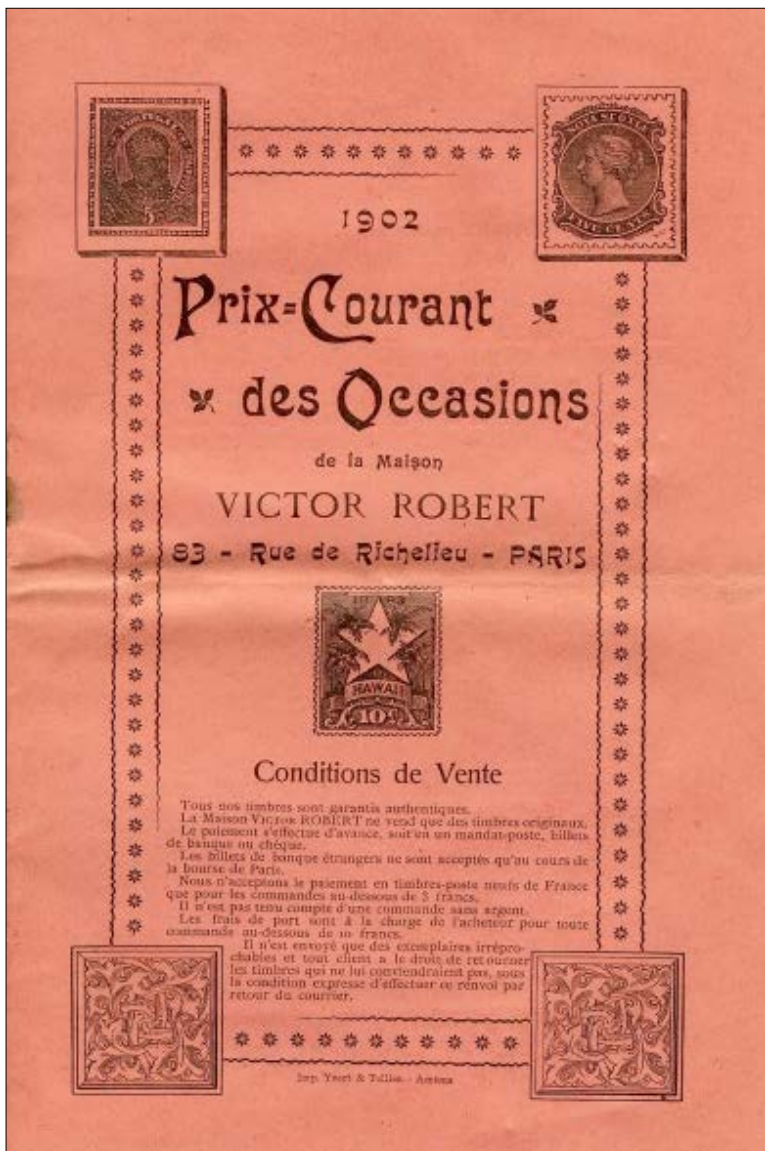
Toen kreeg ik een ingeving: zou het iets te maken kunnen hebben met vrijmetselarij? Daar speelt immers het begrip 'vriendschap' een belangrijke rol. Wie weet, was De Jongh lid van de toenmalige vrijmetselaarsloge in 's-Hertogenbosch?

De secretaris van de tegenwoordige Bossche Loge 'De Gezellen van Sint Jan' liet me desgevraagd weten dat het volgens hem gaat om de Sociëteit Amicitia/De Zwarte Arend, een van de oudste verenigingen in Nederland. Dat is weliswaar niet een vrijmetselaarsloge. Toch: Amicitia = Amitié.

In het Bossche Stadsarchief is het archief ondergebracht van de Sociëteit Amicitia. Maar in de ledenlijst, die bewaard is uit de betreffende periode, is geen Henri de Jongh te vinden. Dat kan ook niet. Want Amicitia was een puur katholiek gezelschap dat zich pas in 1936 toegankelijk stelde voor joden en protestanten. Ook hier liep ik dus vast.

In de 19^e eeuw waren joden wel welkom bij de meeste vrijmetselaarsloges in Nederland. Ik ging het daarom toch nog eens proberen bij de landelijke Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden. Heel vlot kreeg ik een reactie van de heer Jac. Piepenbrock, conservator van het Cultureel Maçonniek Centrum 'Prins Frederik'. In Nederland is geen loge bekend met de gevraagde naam. Wel kwam ik nu te weten dat Henri de Jongh inderdaad vrijmetselaar is geweest.

Van 1883 tot 1907 was hij lid van de Loge 'De Edelmoedigheid' no. 19 te 's-Hertogenbosch. In het werkjaar 1906-1907 stond hij bij die Loge te boek als 'Meester van Eer', wonende te 's-Gravenhage. Kennelijk heeft hij zich tijdens zijn lidmaatschap zeer verdienstelijk gemaakt voor zijn Bossche Loge.

Afb. 4: Omslag van een prijscourant van Victor Robert uit 1902. De firma was toen verhuisd naar de Rue de Richelieu. Opvallend is de pagina waarop hij honderd miljoen postzegels aanbiedt. Bijvoorbeeld Duitsland 3 fr per kg. en slechts 25 fr per 10 kg! In 1895 won Victor Robert een geruchtmakende rechtszaak. Arthur Maury had Robert tevergeefs beschuldigd zijn 'geestesarbied' te hebben gestolen bij de opmaak van zijn prijs-courant. De rechtbank had twee jaar de tijd genomen om tot een uitspraak te komen. Maury ging desondanks in hoger beroep.

In 1897 werd Henri de Jongh ingewijd in de Rozekruisgraad bij het Kapittel 'De Geldersche Broederschap' te Arnhem.

Na zijn verhuizing naar Den Haag werd hij lid van de Loge 'Hiram Abiff' in de Hofstad. Toen De Jongh overleed in 1935 was hij nog altijd lid van deze Haagse Loge.

Het is nu dus duidelijk dat de 'société d'amitié du no. 27' inderdaad staat voor een vrijmetselaarsloge. Mogelijk moet ze worden gevonden in het buitenland, in België of Frankrijk. Tot nu ben ik daar niet in geslaagd.

Afb. 5: Bij de oudste Britse zegels, tot de uitgiften van 1884, zijn in de beide benedenhoeken, resp. in alle vier hoeken zogenaamde hoekletters te vinden. Alle zegels op een bepaald vel bezaten een andere lettercombinatie in een bepaalde alfabetische volgorde. De Britse posterijen wilden het daardoor moeilijker maken voor eventuele vervalsers. Voor filatelisten was (en is!) dit echter een goed hulpmiddel om een zegelvel te reconstrueren. Hiervan stelde Henri de Jongh voorbeelden tentoon.

De eerste twee afgebeelde zegels zijn van de eerste emissie van 1840. Deze vertonen twee letters, links en rechts in de benedenhoek. Respectievelijk M – H en S – W.

In 1858 werden de sterretjes in de bovenhoeken ook vervangen door letters. De twee rechtse zegels tonen de combinatie A – B, B – A, resp. D – T, T – D.

-O-O-O-

NIEUWE EMISSIES

- 9 september:**
- Da's toch een kaart waard!, vel met 3 gelijke postzegels
 - 100 jaar Vredespaleis, vel met 10 verschillende postzegels